

Стоян Загорчинов.

ДЕН ПОСЛЕДЕН — ДЕН ГОСПОДЕН

Дял втори. Иноци

Пустинята е майка на безмълвието
(Послание към Киприяна, патриарх Евтимий)

1. У Доброромана

Планината, където отиваше Теодосий, се намираще между гърци и българи и се наричаше Парория. Тя беше далеко от света, откъсната от човешките разпри и земни суети. Вековните гори, студените планински реки и вирове, които, щом паднеше сняг, замръзваха за цяла зима, дивотата на мястото правеха от Парория истинска пустиня, непроходима и необитаема. Навътре в планината се простираха обширни пустогория — или съвсем голи, или покрити с такъв гъст лес, че само дивите зверове си пробиваха пътеки между срасналите клонове на дърветата. Там, където почвата беше камениста, земята беше страшна пещера, чернееше се върховете, които отиваха сякаш до дън земя; дълбоки пропасти разтваряха недра на земята — изсъхнала и пепелна лете, замръзнала и ледена през зимата. Когато над върховете и доловете се срещаше влагата от близкото море със сухото дишане на тракийския чернозем, изливаха се поройни дъждове, от които планината заприличваше на едър клекнал вълк с мокра, спластена козина. Мътните ручейки не секваха да текат с дни, вировете се пълнеха с вода, преляла от други вирове, и често цели семейства видри достигаха равнината, където селяните ги трепеха заради скъпата им мека кожа. Ала слънцето пекваше скоро, мъглите се стопяваха и над зелената влажна снага на планината се издигаше наново синият връшник на небето, дето се рееха самотни двойки белоглави орли, които зорко гледаха към земята дали не лежи някъде леш от животно, удавено от потопа.

В тая дива и пустинна покрайнина от памтивек живеяха пустинници и иноци и от памтивек също бродеха разни татове и хусари из долните земи. Пустинниците се молеха Богу и пееха псалми, а пък разбойниците вършеха своето: причакваха по редките пътища купци, които отиваха на панаир, а по някой път и от самите монаси искаха златни и сребърни пари. Над едните и другите годините се нижеха със същата равномерност под Божието око, което гледаше неизменно строго от небето.

На другия ден към пладне, след като се прости с Лука, Теодосий достигна до висок хребет, обрасъл с рядка дъбова гора и покрит с бели камъни, които се редяха на купчини ту тук, ту там като кости от отдавна умрели животни. От другата страна на хребета се дълбаеше долчинка, на чието дъно блестеше рекичка. Зад китка стари дъбове тънка струйка дим се издигаше спокойно към небето като чад от запалена свещ.

— Спусни се в дола, а после по рекичката, по рекичката, та до ония хе дървета, зад тях е манастирът — му беше казал на изпращане послушникът.

Теодосий турна длан над веждите си и загледа натам с овлажнели очи. Слънцето го стреляше право в лицето, вятър духаше откъм рекичката и отвяваше настрана дългата му брада. Денят беше истински пролетен ден, светъл и радостен.

Ала Теодосий виждаше само оная китка дървета и мислеше как ли щеше да го посрещне отец Григорий и щеше ли да го полюби като свое чедо. От ония калугери, които за първи път му бяха говорили в Епикерниевия манастир за чудния старец, той знаеше, че Григорий Синаит бил с всички добър и ласкав, всекиму намирал да каже наставление или умна дума, не се държал настрана от негръцките безмълвници и макар сам грък, разрешавал на българите, на сърбите и на власите да четат по славянски. И все пак, като разпитваше по-подробно странстващите калугери, той узна, че старецът не се доверявал еднакво на всички подвижници в обителта, а само на неколцина, които често викал за свои сътрапезници и четял с тях някакви тайни книги с особено съдържание. Ако пък, според обичая си, отец Григорий се затварял в своята килия да безмълствува, тия негови любими чедата могли да стоят наблизу, дори на самия праг. Случвали се и чудеса, за които дълго се говорело в манастира между братята и пак тия именно калугери могли да видят нещо и да чуят първи от устата на самия отец.

Като си премисляше тия разкази сега, ревността му да бъде измежду малцината избрани чедата на Григория Синаита се разпалваше все повече. И ето че го обладаваше нетърпение — подир няколко часа само щеше да види стареца, щеше да целуне десницата му, приемайки за първи път неговата благословия...

Теодосий сне ръката си от челото и прибра малката торбичка и посоха. Време беше да върви! Той потърси с очи пътя и скоро го откри. Виждаше се, че от обителта бяха идвали тука често било за дърва, било за дъбови шикалки, от които бедните иноци си правят броеници. Личеха копита на кон или на осел, дори край тесния друм вървеше прясна диря от дърво, което са влачили. Теодосий се прекръсти и тръгна надолу. Сега, в края на пътуването, го обхвана неопределен страх, че някой може да му попречи да стигне до манастира. «Ами ако други хусари са дошли в обителта и ме срещнат? — помисли си със свито сърце той. — Господи, Господи, помогни ми да видя преподобния, а после — да бъде волята Ти!»

Ала когато пътят зави край реката, той забеляза, че насреща му откъм манастира идваха двама души, които по дрехите и по държането си не приличаха никак на монаси. Те говореха нещо помежду си и не бяха го още видели. Едва когато се приравниха, двамата пътници вдигнаха очи към него, съзряха го и отведнъж се спряха. На лицето на единия, на по-стария, имаше белег от изгорено. Дрехите им бяха износени и надимени. «Въглищари» — помисли Теодосий и като видя, че го гледаха учудено и със стеснение, тръгна пръв към тях. Наистина, това бяха въглищари, същите ония Постол и Трифон, които при Райко и дружината му престояха малко на път за Чуйпетльово.

— Добра среща! — каза им Теодосий благо и приветливо.

Въглищарите се поклониха смирено, както се бяха поклонили и на отхождащите хусари, и отвърнаха в един глас: — Помози Бог, отче!

— И вам да е на помощ! — отвърна калугерът и след като ги благослови мимоходом, пое пътя нататък. «Те идват от манастира — помисли си той, — вижда се, всичко там е в ред.»

— Отче, отче, спомогни ни, не ни отминавай! — завикаха подире му въглищарите. Теодосий се обърна.

— Какво, добри люде, с какво мога да ви спомогна?

Те се доближиха до него и като падаха на колене, взеха да му целуват расото.

— Станете, станете, християни — замъбра ги Теодосий и се наведе да ги вдига. — Що ви съм аз, с какво съм по-добър? Тъй, тъй. Сега кажете ми и с Божя помощ ще ви помогна с щото мога — допълни той, когато те се изправиха на нозете си.

Въглищарите държаха протритите си калпаци с две ръце и го гледаха със своите зачервени очи.

— Внучето си дадохме в манастира — започна Трифон пръв — Искаше на четмо и писмо да се учи, а ний сме прости люде, въглищари, не разумеем ни аз, ни бука. Прости, отче!

— Множко си е набожно момчето. «Калугер искам да стана, казва, Божи служител.» Ето, тъй говори — допълни и Постол. — Мислихме, мислихме, па го дадохме.

— Добре сте сторили, християни — каза Теодосий, — а как му е името?

— Климент. А и ти ли, отче, отиваш в манастира?

Теодосий кимна с глава.

— И ний тъй си помислихме, па затова те и спряхме, не ни се сърди, отче. А като бъдеш в манастира, не забравяй внучето ни, наставлявай го, молиме ти се — заговориха и двамата въглищари, като се пресичаха и си взимаха думата един от друг. — То си е инак послушно и хрисимо. И видения му се привиждат. Попитай го, то само ще ти разправи.

— Няма да забравя — успокои ги Теодосий.

Въглищарите се наведоха пак да целуват расото, ала той ги спря. Трифон си повдигна ръката и отри с ръкава просълзените си очи. После словоохотливо заприказваха:

— То ни е едничко, отче, и за дете, и за другар. Тежко ще ни е без него, ала каквото даде Бог. Да е здраво и живо, та да не го мислим! У нас, в леса, уж е пусто и безлюдно, а все ще се случат лоши хора, току виж, ще му направят някаква злина. Денеси колко страх набрахме! Дойдоха първен хусари; Е, нищо. Поседяха, поседяха, угостихме ги с каквото Бог дал и побъбрахме за това, за онова, па след два дни отде се взеха царски люде — хусарите търсят. Взеха да ни изпитват, да ни мъчат: кога дошли, къде отишли, защо сме ги прибрали. Много се изплашихме. А после сламка върху сламка не оставиха: кладнята разхвърлиха, кошарата разтуриха, три овни заклаха. «Че за какво претърсвате?» — питаме ние. А те: «Болярка грабнали хусарите от царската сватба, дето идела от Одрин, щерка на някой си велик болярин Петър, големец при царя.» Та уж де, да не са я скрили при нас хусарите. А де да я скрият, де да я потулят? Що има у нас? Пръте и шума.

— Зле си изпатихме — добави и Постол, поклащайки посивялата си глава, — сполай, че душите си спасихме.

Теодосий наведе глава по-бледен отпреди. Брадата и въсите му се тресяха. Той сякаш шепнеше молитви.

— Прощавайте, християни, на добър път! — отведнъж продума калугерът и се обърна да поеме пътя към манастира.

И пак повтори:

— За внучето си спокойни бъдете!

— Сполай ти, отче — казаха в един глас въглищарите. — Да се върне доброто на твоите сестри и братя, ако ги имаш! А то ти си в скута на Бога, нищо не ти трябва.

Те му се поклониха отново дълбоко и смирено със свалени калпаци, после си тръгнаха.

По своя път тръгна и Теодосий с клюмнала глава на гърдите. «Сестра ми са грабнали. Елена са грабнали хусарите!» — повтаряше в себе си и все повече му ставаше жал за Елена и за баща му. Но тая печал беше някак далечна и тиха, сякаш не бяха те живи хора, а покойници, над които са пропели заукойки, прослужили панихиди и парастаси, и образите им са само спомен — тъй много беше свикнало сърцето му да се свива заради страданията на светите мъченици и да мълчи пред своите скърби. Ала колкото далечна и тиха, тази тъга стоеше в душата му, дълбаеше навътре като капка, която пада на едно и също място. «Стар е баща ми вече и няма да пренесе тая вест — се надигаше у него един глас и ромонеше едновременно с водите на реката, по чийто бряг вървеше той вече. — Да ида при него, да му помогна на старините и очите да му затворя. Трябва, трябва!» И той комай се спираше, поглеждаше назад и само при напомнянето, че ще се върне по същия дълъг път, ще спи по същите стоянки и ще яде оскъдния си хляб, без да е видял отца Григория, без да е чул една дума от неговите уста, краката му се подсичаха и всички сили го напущаха. И пак тръгваше към манастира, сляп и глух към всичко друго. «Моят роден баща ме вика, а духовният ми отец е тука, на няколко крачки. Господи, какво да правя?»

Пък после си припомняше като за оправдание думите на апостол Лука, как оня, който тръгне след Христа, няма родители, няма братя, няма сестри, или изведнъж му се струваше, че царските люде ще намерят Елена, а кой знае дали и въглищарите добре са разбрали: на болярина Петра ли е грабната щерката, или на някой друг!

Той се спираше, дори понякога говореше със себе си. Лицето му съвсем се смъкна.

Като вървеше така, Теодосий не забеляза как излезе на малък лъг, обрасъл с висока трева, а пред него се издигнаха дърветата, които му посочи Лука. В реката тук се втичаше вада от един вир, полускрит зад шумнали лески и върбалак. На вадата личеше полуразвален яз, а на другата страна на реката имаше колиба от сухи вършини, покрита със слама и конопени гръсти. В това тъкмо време от колибата излезе висок едър калугер, бос, със запретнати ръкави и гологлав. Калугерът се запъти към яза и искаше да се наведе, за да продължи някаква работа, когато изведнъж съзря Теодосия, както си вървеше на припънки със загрижено лице и прихлупена шапка. Тогава той остави

тежката лопата, която носеше на рамо, обърна се съвсем към идващия и го загледа мълчаливо. Лицето му, румено и здраво, беше обрасло с руса брада. Сините му като синчец очи гледаха приветливо Теодосия, като примижаваша от слънцето.

Едва като наближи реката, Теодосий се сепна от своята унесеност и вдигна глава с въздишка. Отсреща го гледаше непознат калугер. Щом се срещнаха погледите им, калугерът стъпи на самия бряг и замахна с ръка.

— Ела тука, брате, къде те носи Бог? Свий насам, насам! — завика той с гръден глас.

Теодосий се спря из един път и се огледа наоколо за мостче или за някое повалено дърво, по което да мине отвъд. Чак тогава забеляза полуразрушения яз, колибата, върху която съхнеха рибарски мрежи, и вира зад върбалака. «Това ще е Добророман на Лука» — помисли си той. Ала никакво мостче не се виждаше наблизко.

— Добра среща, брате — каза Теодосий. — Ти ли си брат Добророман?

Калугерът отвъд благодушно си показа белите зъби.

— Аз съм, аз. А отде ме знаеш, брате?

— Слушал съм за тебе. За добрите люде навсякъде се приказва — отвърна Теодосий, като гледаше ласкаво сините детски очи на Добророман. — Ами откъде може да се отиде в манастира при отца Григория ?

Добророман се усмихна още веднъж и побърза да отговори:

— Там, зад дърветата, е манастирът — и махна с ръка към същата китка дървета, които и Лука беше посочил Теодосиу. — Ти, брате, мини отсам да те погостя, па после сам ще те заведе при преподобния! Мини, мини!

Теодосий погледна отново наоколо и заклати глава. Реката си течеше между двамата калугери бърза и дълбочка със сънливо бълболене, тъй прозрачна и бистра, че се виждаше каменистото ѝ дъно и малките рибки, които плуваха ту към единия, ту към другия бряг, като че ли пренасяха думите между двамата човеци. От водата идеше приятен хлад и дъх на влага. Теодосий премести крак по към края, пръстта се отрони с лек плясък и една едра жаба цопна тежко в реката.

— Как да мина отвъд, брате, като няма мост? — продума най-после Теодосий.

Добророман се огледа наоколо и каза с висок глас:

— Аз пък забравих. Имаше тука мостче, ала дойдоха хусари и го хвърлиха във водата. Ето и яза развалиха, сега го поправам. Нищо, нищо, ще те пренеса на гръб.

И преди Теодосий да се възпротиви, калугерът повдигна малко расото и нагази в бистрата струя:

— Какво правиш, брате, защо така? Аз сам можех като тебе — зареди Теодосий, когато Добророман беше вече до него и туряше крак на брега.

Той дори се отдръпна назад.

— От смирение, Христа ради. Свети Христофор нали това същото вършел цял живот? Покачи се, покачи на гърба ми! Аз съм здрав, не ме жали — издума бързо калугерът със същия тих и весел вид.

Добрият калугер тъй убеждаваше Теодосия, че най-после той се повини, колкото и да му беше непривично и стеснително.

Щом стъпи на нозе, Теодосий се поклони на своя носач и както беше обичаят между иноци, взаимно се прекръстиха един-друг и се целунаха в уста.

— И по сърцето трябва да те целуна, брате — допълни Теодосий. — Вижда се сега защо са ти дали името Добророман.

Добророман се изчерви като девойка и пак се усмихна.

— А тебе как те зоват, брате? — попита той.

Теодосий малко помълча и тогава чак отговори.

Калугерът сякаш разбра това кратко мълчание и повече ни дума не попита.

— Седни, брате Теодосие, седни тука! Може да си уморен. А пък аз ще опека на жаравата две пъстърви да се подкрепиш.

Добророман изнесе от колибата трикрако столче и го сложи пред госта си. Теодосий наистина се сещаше уморен и приседна. Вратата на колибата зееше и той, без да иска, погледна вътре. Там имаше широк одър, комай за двама души, покрит с мъх и сено; имаше и въдици, и мрежи, един топор бе подпрян на стената, ала виждаха се и неща, които учудиха Теодосия. Досам одъра върху ниска масичка личеха паче перо, чернилница и дебели подвързани книги. Над масичката пък се издаваше поличка, на която бяха наредени около десетина гърненца — груби, широкоусти, боядисани в зелено.

— Брате — обърна се Теодосий към Доброромана, когато калугерът, след като беше ходил до вадата, се връщаше оттам с две риби, които още мърдаха в шепата му, — вижда се, ти всячески угаждаш Богу. Ето книга и перо на масата. Житие ли някакво съставяш на свети угодник, или преписваш псалтир за манастирска треба? Трудолобива пчела си ти.

Ала Добророман махна със свободната си ръка и малко зачервен, издума тихо:

— Прости, брате Теодосие. Не е то моя работа. Да чета умея, а колкото за писмо — мъчно ми върви ръката. Несръчен съм яко. А книгите и перото, дето виждаш, са на брата Григория. Такъв е доброписец!

Добророман дори думи не намираше да разхвалява този брат Григорий. Сравняваше го и с граматик, и със зидар. Като зидар брат Григорий строел храм Божи и отвън художен, и отвътре препълнен с Дух Свети.

— А да видеше как разкрасява книгите. Какво не му идва отръки! И с киновар заглавките рисува, и със златен варак ги краси, и с що не! Чудно и дивно, брате! Краснописно наредено и слова такива избира, че душата ти от умиление като че към Бога ще се възнесе. «Големоока, белоцветна аталида, ще каже, наркис добролиствен, дърво доброплодно, благовонно и сладкоуханно.» И сам всичко си прави. Щом пукне зора, той е по полетата, по горите за разноцветни билки. Па после вари ги, стрива ги и такива бои добива, сякаш от самата небесна дъга ги е взел...

Изведнъж той се прекъсна.

— Бъбра ти, брате, а ти си гладен и морен — почна Добророман с друг глас. — А как ти се иска да приготвя рибите? Ето на, погледни ги! Пъстърви, каквито нийде не се намират. Виждаш ли тия червени звездички? И не нагъсто, а тъй нарядко и поредно. Истински са.

И калугерът поднесе рибите под очите на госта и му ги показа, обръщайки ту гърба им, ту белия мек корем. Гласът му стана още по-тих и нежен, големите му ръце едва стискаха хубавите лъскави риби, сякаш се боеха да не ги смачкат.

— Както искаш, брате — отвърна Теодосий и първото му добро чувство се размъти. «Чревоугодник ли е, какъв е, а добър човек ми се струваше!» — учуди се той в себе си и дори си отвърна погледа от, рибите и от калугера.

И както по-рано с името, и сега Добророман нещо догади и се отдръпна настрана. Той клекна до колибата и като извади от пояса си нож, започна да чисти рибата мълчаливо.

Някое време и двамата нищо не продумаха.

— Роба имате много, вижда се, от глад няма да умрете — каза най-сетне Теодосий все още с недобро чувство в сърцето си, като гледаше ту едрите ръце на калугера, които умело и бързо чистеха рибите, ту неговото открито детско лице.

Добророман вдигна глава, погледна някак тъжно госта и кимна:

— Не ще умрем, тъй, тъй.

На Теодосия стана мъчно, та побърза да заговори:

— Ти като светите апостоли Петра и Андрея си рибар, брате. Сам Господ наш в земния си живот се оприличаваше на рибар. Откъде си?

Калугерът свърши с рибите и погледна Теодосия с предишния поглед.

— От Бдин. В Дунава ловях риба, а после, като се преместих в Търново, и в Етъра ходех на риболов. От детинство обичах, а сам не съм рибар. Баща ми е купец, грък.

И той се запъти към задния ъгъл на колибата и Теодосий го чу как чупеше сухи съчки и стъкваше огъня. Лъхна го след малко на дим.

Думите на Доброромана напомниха на Теодосия пак за Търново и за баща му. Едновременно той сякаш чу оня особен глух и дълбок ромон на Етъра и видя, както в обора на Амирали, навъсеното и загрижено лице на великия прахтор. «Ще видя преподобния, ще му се поклоня и ще се върна в Търново — изведнъж реши той. — Какво чакам тук? Трябва да вървя в манастира час по-скоро.»

Ала щом си спомни добрите очи на Доброромана и помисли как това щеше да го опечали, реши да почака. Стана да се поразходи и да помогне, ако може, на калугера. Като надзърна зад колибата, видя го, че духа огъня, а рибите се печеха върху една тънка плоча. Добророман бе тъй увлечен от работата, че и не забеляза госта си. Теодосий се дръпна назад, без да му се обади, па като не му се стоеше па едно място, отиде до яза, после тръгна покрай вадата, та чак до вира.

Вирът беше околчест, дълбок и бистър. Рибата пъкаше — ту тук, ту там някоя остра главица изскачаше над повърхността на водата, където плаваха откършени върбинки и листа. На едно място беше паднала стара върба и в кухата ѝ коруба, имаше пчелен кошер. Пчелите жужеха наоколо, идваха, отиваха припряно под топлото слънце, което бе минало вече пладнешката си стоянка. На Теодосия стана леко и топло, той обиколи вира, без сам да усети, и гледаше ту водата, ту леса, който тук не беше много гъст. Понякога над вира се спущаха ластовички с шумно цвъртене, бореха се във въздуха и летяха над самата вода, като че искаха да уловят някоя рибка. Във всичко наоколо имаше толкова мир и спокойствие, че Теодосий се спря изумен, когато съзря стрела, забодена в кората на едно дърво. Перата ѝ бяха обърнати към реката. «От хусарите ще е — си каза той, — стреляли са по лов.» Теодосий издърпа стрелата и като я начупи на дребно, хвърли парчетата във вира. Една едра риба лакомо се спусна върху перата и ги замъкна със себе си под водата.

Ненадейно видя Доброромана на другия бряг на вира между дърветата, че го търси с длан, сложена над очите, па побърза към колибата. Калугерът го посрещна с възрадвано лице. После го доведе до реката и го покани да седне до ниската масичка, която бе изнесъл навън, под стряхата.

— А ти, брате? — попита Теодосий, като забеляза, че за него няма столица.

— Ще постоя прав, да ти послужи — отвърна Добророман, като шеташе наоколо: глинена гледжосана паничка сложи на масата, шуле с вода и кръгло хлебче.

Ала Теодосий го накара да обърне един здрав върбов кош и да седне на дъното му, след като бе всичко донесено, а печените рибки — сложени в паничката. Гостът прочете молитвата и двамата монаси се прекръстиха.

Като турна няколко хапки в уста, Теодосий си спомни за козето мляко на Лука и за това, което той говореше за Доброромана. Вдигна очи към него и едва сега забеляза, че гостолюбивият инок не бе и вкусил от рибата, а топеше къшеите си в една стъпичка, пълна с мерудия. Пред него имаше бучка сирене и малко лук. Теодосий спря да яде и запита:

— Брате, защо така? Госта нареди, а сам ти, виждам, няма с какво да наблажиш зальците си.

Добророман засрамено и тихо отвърна:

— Риба не ям.

Теодосий го изглежда учудено.

— Постиш ли?

— Да постя? Не, не, брате. Не искам да мина за по-усърден от братята. Тъй себе си наказвам. Бог е дал живот на всички твари — и на земните, и на водните. Пък аз ловя бедните рибки, в огъня ги пържа, значи, за червото човеческо се грижа.

— Не лови тогава риби и себе си не наказвай. Ако е грях, по-добре избягай от съблазънта — каза Теодосий, все повече учуден.

Добророман поклати глава:

— Добро, добро, от грях ще избягам, а братското състрадание и синовната обич ще наруша. С що ще се питае духовният ми баща отец Иларион и отец Аарон слепият, който прорицава и макар неук и незрящ, ще ти каже де е отворено Писанието, и отец Варсануфий, а и сам преподобният понякога? Аз съм здрав, какво ми е? Бог е дал и мерудия, и лучец, и праз, па най-вече хлебец. А те са болни, стари. Прости, брате, че тъй ти говоря, като че себе си по-добър искам да изкарам, повече потребен. Ала как да им отнема радостта да похапнат нещо топличко и сготвено, мрянка или пьстърва, или блескач? Станат сутрин, а кога отворят вратата, на гвоздеа виси гърненце с гозба. Ето виждаш ли, брате — и като се наведе, Добророман посочи на Теодосия гърненцата, наредени на лавицата, — тези гърнета? Колко радост носят на болните старци! Добро ли е да им я отнема? И за какво? Аз да угаждам на червото си, да си услаждам дните за грях и за срама. Що, що стана, брате? Що ме гледаш така?

Наистина, Теодосий стана от трапезата. И промълви с разтреперан глас:

— Ти прости, брате Доброромане, че те сметнах за чревоугодник. Бог ми отвори очите. Не чревоугодник си ти, а Божи угодник. Наистина, наистина свят ще станеш, Доброромане, велика и неизмерима е твоята доброта.

И Теодосий му се поклони до пояс. Добророман съвсем се забърка — не знаеше ни какво да прави, ни що да продума.

— Седни, седни — повтори няколко пъти той, а сам стоеше прав срещу госта си.

Двамата калугери дълго се гледаха с просълзени очи и просияни лица.

Най-сетне седнаха и Теодосий дояде едната риба, па накара и Доброромана да вземе от същото ядене. Те поговориха за манастира и за преподобния, а като изядоха хапките си, хвърлиха трошите на врабците, които цвъртяха наоколо. Теодосий стана пръв, погледна слънцето и каза на Доброромана:

— Сполай ти, брате, за обяда и за сътрапезничеството. Опознахме се и ще бъдем занапред като истински братя. Ала време е да вървим в обителта.

Двамата пак прочетоха кратка молитва, после Добророман разтреби трапезата.

И добрият калугер пое пътеката покрай реката, а Теодосий го последва.

Те нищо вече не говориха. Като навлязоха между китката дървета, пътеката почна да криви, а реката забуча, пенейки се около няколко паднали всред водата канари. Горичката оредя и скоро от двете страни се оголи продълговат лъг, нашарен със сини кандилки и ален див мак.

— Стой, брате! Ето Парорийската обител! — каза Добророман. — Там наляво от реката, под оная скала, дето прилича на човешка глава.

Теодосий се спря като вцепенен. Лицето му просветна.

— Слава Тебе, Боже, слава Тебе! — продума той с развълнуван глас и се прекръсти.

© 2001—2005. **Православна беседа**. Части от четивата могат да се цитират при посочване на адреса на сайта (<http://pravoslavie.domainbg.com>). Цялостното преиздаване на текстове в печатно тяло или в електронен вид — само с писмено разрешение от редакцията.